

## A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla a dr. Vida Sándor ügyvéd (7800 Siklós, Ady Endre utca 13.) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek - a Dr. Horváth Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Horváth Gábor ügyvéd 7621 Pécs, Munkácsy Mihály utca 25.) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen öröklési igény kielégítése iránt indított perében a Baranya Megyei Bíróság 2007. november 23. napján kelt 8.P.20.457/2007/11. számú ítélete ellen a felperes által 12. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

### í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 190.000 (egyszázkilencvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

### I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint 2003. július 21-én végintézkedés hátrahagyása nélkül hunyt el HJ, a felperes nagyapja, az alperes apja. Halálakor két gyermeke, SMné, a felperes anyja és az alperes voltak a törvényes örökösei, az özvegyi jogot az őt túlélő házastársa örökölte.

A hagyatéki eljárást dr. KJ s-i közjegyző Kjö.633/2003. szám alatt folytatta le. A hagyatéki tárgyaláson a felperes anyja - a tárgyalási jegyzőkönyv szerint - kijelentette „az örökhagyó után örökölni nem kíván, a hagyatékot visszautasítja”. Korábban ugyanis az örökhagyó és a házastársa többször kifejezésre juttatta azt az akaratát, hogy a felperes anyja ne kívánjon a szülei után örökölni, a hagyaték legyen teljes egészében az alperesé, aki a szülőkkel közös háztartásban élt és közösen gazdálkodtak. SMné úgy gondolta, hogy a hagyaték legyen a testvéréé, azaz az alperesé, a szülői kívánságnak megfelelően.

SMné fenti nyilatkozata után a közjegyző teljes hatályú hagyatékátadó végzést hozott, amelyben a hagyatékot az alperesnek átadta, a lakóházas ingatlan tekintetében özvegyi joggal terhelten, míg az egyéb vagyona az özvegy a haszonélvezeti jogát érvényesíteni nem kívánta. A végzést a közjegyző nyomban kihirdette, írásba foglalta, az érdekeltek a fellebbezési jogukról lemondtak, a végzés kézbesítése is megtörtént a 2004. november 24-én megtartott hagyatéki tárgyaláson.

A felperes anyja abban a reményben és szülői ígéretben bízva tette meg ezt a nyilatkozatát, hogy a későbbiekben az alperessel megállapodásra jutnak a vagyon megosztásáról. Az alperes és a házastársa 4.000.000 forintot ajánlott fel a felperes szüleinek, akik ezt nem fogadták el.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az anyja hagyatékot visszautasító nyilatkozata következtében a hagyaték  $\frac{1}{2}$  részének ő az örököse, s ezért kérte, hogy a bíróság a hagyatékban lévő termőföldek  $\frac{1}{2}$  részét adja a birtokába és az alperest a 2004. óta fennálló többtelehasználatra tekintettel 1.106.850 forint többtelehasználati díj megfizetésére kötelezze.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással, hogy a felperes nem utasította vissza a hagyatékot, hanem azt elfogadta és egyidejűleg neki ajándékozta.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította. Az ítélet indokolásában kifejtette, hogy bár a hagyatéki tárgyaláson elhangzottakat nem tudta rekonstruálni, de a nyilatkozó akaratára figyelemmel megállapítható, hogy nem a hagyaték visszautasítása történt a hagyatéki tárgyaláson, hanem SMné a nyilatkozatával azt a szándékát leplezte, amellyel a hagyatékot az alperesre kívánta átruházni. A Ptk.207.§-ának (5) bekezdése szerint a színlelt szerződés semmis, ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni. E szabályt a Ptk.199.§-a alapján az egyoldalú nyilatkozatokra is megfelelően alkalmazni kell. Ebből következően úgy kell tekinteni, mintha a felperes anyja a hagyatékot elfogadta volna és azt az alperesnek ajándékozta volna. Ebben az esetben pedig nem esett ki az öröklésből és a felperes nem lépett a helyébe az örökhagyó törvényes örököseként, ezért a felperes keresetét el kellett utasítani.

Az ítélet megváltoztatása és keresetének teljesítése érdekében a felperes fellebbezett.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és - az ügyvéddel kötött megállapodás szerint - a felperesnek 300.000 forint másodfokú perköltségben való marasztalását kérte.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helyes következtetést levonva jutott arra az álláspontra, hogy a felperes anyjának hagyatéki tárgyaláson tett nyilatkozatát nem lehet hagyatékot visszautasító nyilatkozatként értékelni, ezért ő nem esett ki az öröklésből. A helyes érdemi döntéshez kifejtett jogi indokokkal azonban a másodfokú bíróság csak részben ért egyet, ezért a jogi indokolást az alábbiak szerint helyesbíti.

Az elsőfokú bíróság tévesen utalt arra, hogy a bizonyítási eljárás során nem lehetett rekonstruálni azt, hogy SMné a hagyatéki tárgyaláson pontosan milyen nyilatkozatot tett, azt milyen szavakkal juttatta kifejezésre. A hagyatéki tárgyalásról felvett jegyzőkönyv SMné nyilatkozatát akként tartalmazza, hogy „az örökhagyó után örökölni nem kíván, a hagyatékot visszautasítja”. A közjegyző által készített jegyzőkönyv a Pp.195.§-ának (1) bekezdése értelmében közokirat, amely teljesen bizonyítja a benne foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ellenbizonyításnak az (5) bekezdés értelmében a közokirattal szemben is helye van, azonban az elsőfokú bíróság nem jelölt meg olyan bizonyítékot, amely annak megállapítására lenne alkalmas, hogy SMné nyilatkozata alakszerűen eltért volna a jegyzőkönyvbe foglalttól. A vélelem megdöntése hiányában azt kell ezért tényként megállapítani, hogy SMné azokkal a szavakkal juttatta kifejezésre nyilatkozatát, amelyek a jegyzőkönyvben szerepelnek.

A hagyatéki eljárásról szóló - módosított - 6/1958. (VII. 4.) IM. rendelet (He.) 52.§-ának (3) bekezdése értelmében a közjegyző köteles a feleknek a felmerülő jogi kérdésekben útbaigazítást adni és gondoskodni arról, hogy a felek a tárgyaláson nyilatkozataikat azok jogkövetkezményeinek teljes ismeretében tegyék meg. A közjegyző tehát mind az anyagi jogi, mind az eljárás jogi kérdésekben köteles a feleknek felvilágosítást adni. Ehhez tisztáznia kell, hogy a felek a jognyilatkozatukkal milyen joghatást kívánnak elérni és az útbaigazításnak ki kell terjednie arra is, hogy a célzott joghatásnak milyen tartalmú jognyilatkozat felel meg. A He. 89.§-ának (1) bekezdése értelmében irányadó a Pp.3.§-ának (2) bekezdése is, amely szerint a fél által előadott nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint kell figyelembe venni. Ez vonatkozik az öröklési perben eljáró bíróságra is, amikor a félnek a hagyatéki eljárás során tett nyilatkozatát értékeli.

A perben feltárt bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a hagyatéki eljárásban a közjegyző nem a fentiek szerint járt el: a szükséges felvilágosítást nem adta meg, a nyilatkozó által kívántani kívánt joghatást nem tisztázta, az elhangzott nyilatkozat valóságos tartalmát nem tárta fel. A bíróságnak a jelen perben kellett tehát tisztáznia azt, hogy SMné nyilatkozata tartalmilag megfelelt-e az alakszerű megjelölésnek, az valóban örökséget visszautasító nyilatkozat volt-e.

SMné-t a bíróság tanúként hallgatta ki, aki azt vallotta, hogy „az örökség visszautasításának jogi jelentőségével és fogalmával” nyilatkozattétele idején nem volt tisztában, abban a tudatban nyilatkozott, hogy annak jogkövetkezményeként az ő örökrésze is az alperesé lesz, nyilatkozatával ezt a joghatást kívánta kívántani, eleget téve szülei - közöttük az örökhagyó - korábban többször kifejezésre juttatott

kívánságának. A hagyatéki tárgyaláson meghozott és nyomban kézbesített hagyatékátadó végzés tartalmilag megfelelt a nyilatkozatával elérni kívánt célnak, amelyet ezért megnyugvással elfogadott és csak évekkel később tette vitássá nyilatkozatának joghatását.

A He.58.§-ának (3) bekezdése lehetővé teszi, hogy az örökös a tárgyaláson az örökségét vagy annak egy részét örököstársára átruházza. Ilyen esetben a közjegyző a jognyilatkozatokat egyezségbe foglalja és dönt annak jóváhagyása felől.

Az adott esetben SMné törvényes örökösként alakilag úgy nyilatkozott, hogy az örökséget visszautasítja, tartalmilag azonban nyilatkozatával örökrészt testvérének, az alperesnek kívánta juttatni. Az ilyen tartalmú nyilatkozata a Ptk.674.§-a szerinti visszautasításnak nem tekinthető, mert az örökös az örökséget más személy javára nem utasíthatja vissza. Az elhangzott nyilatkozatot ezért tartalma szerint az örökségre vonatkozó ajándékozási ajánlatnak kell tekinteni. SMné az örökség visszautasításának hiányában nem esett ki az öröklésből a Ptk. 600.§-ának f) pontja szerint és az ő helyén a felperes a Ptk.607.§-ának (3) bekezdése alapján nem örökölhét. Az elsőfokú ítéletből az ezzel ellentétes, ettől eltérő jogi indokokat a másodfokú bíróság mellőzi. Ez különösen vonatkozik arra a téves megállapításra, hogy az örökséget visszautasító örökös házastársa örököl a visszautasítás miatt kiesett örökös helyén, ha annak nincs leszármazója. A Ptk.607.§-ának (4) bekezdése szerint, ha a kiesőnek leszármazója nincs, a házastárs örököl, aki értelemszerűen az örökhagyó házastársa. A kieső örökös házastársa a törvényes öröklés rendjébe nem tartozik, ezért öröklése nem jöhet szóba.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a fenti indokolásbeli változtatással a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés sikertelensége miatt a felperes köteles a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján az alperes másodfokú eljárásban felmerült költségét megfizetni.

Az alperes a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 2.§-a (1) bekezdésének a) pontja alapján igényelte az ügyvédi munkadíj megállapítását. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a kikötött munkadíj nem áll arányban a másodfokú eljárásban ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel, ezért az IM. rendelet 2.§-ának (2) bekezdése alapján mérsékelte a fél és képviselője között kikötött megbízási díj összegét.

A felperes személyes költségmentességben részesült, ezért a sikertelen fellebbezéssel felmerült fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 14.§-a értelmében az állam viseli.

Dr. Veszeley József s.k. a tanács elnöke, Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k.  
előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró